

השקעה בחינוך

על ריפוי בעיסוק. קשב וריכוז. דיסלקציה. ויסות חושי. תחושה ומוטוריקה. אבחונים ברכה או קללה. אינפורמציה עדכנית. מחקרים חדשניים. תיאורי שטח. ואחרון חביב: השקעה בחינוך. כל זאת ועוד בכתבה שלפניכם בסייעתא דשמיא.

בבניין מגורים אי שם במרכז הארץ, שוכנות להם בשלווה ובחת שתי משפחות אשר יחסי ידידות ושלווה שוררים ביניהם. שניהם מאותה קהילה, שניהם בעלי מעמד חברתי וכלכלי זהה, ושניהם משפחות לאות ולמופת לעוז ולגאון. נא להכיר; משפחת ראובני ומשפחת שמעוני. לשניהם שבעה ילדים מתוקים מדבש בבית. האחדות והאחוה עוברים כחוט השני מההורים לילדיהם אשר אף הם משחקים לומדים ומתרועעים יחדיו. רק הבדל "קטן" ביניהם. בעוד משפחת ראובני מתייחסים לילדיהם – סליחה על הביטוי – כחפצי נוי ואומנות גרידא, משפחת שמעוני לעומתם משקיעים את הנשמה כפשוטו בכל ילד וילד, לספק לו את צרכיו החומריים והגשמיים, הנפשיים והרוחניים, הרגשיים והמנטליים. וכך יוצא, שמוישי ראובני ומוטי שמעוני, בני אותו גיל, עושים להם יחד את כל המסלול, ורק עין חדה ביותר תוכל לזהות לקראת סיום המסלול עד כמה פער יש ביניהם. הכל בזכות ההסתכלות השונה, הגישה, וההשקעה.

למעשה – כבר בגיל 5 הומלצו הוריו של מוישי ראובני לקחת את הילד לטיפול ריפוי בעיסוק וקלינאות תקשורת. ההורים לגלגו על ההמלצה, ולא חשבו כלל ועיקר ליישמה, באומרם; אנו שקועים בעבודה לפרנס ולחתן את ילדינו בכבוד ובכללם את מוישי דנן, אין לנו את היכולת והזמן להתרוצץ ממטפל למטפל. "הזמן יעשה את שלו!!". לעומתם – מוטי שמעוני, אף הוא כידידו ושכנו, הומלצו הוריו על טיפולי ריפוי בעיסוק וקלינאות תקשורת. ההורים, עם כל הקושי שבדבר, במסירות נפש, רצו מהכא להתם ומהתם להכא, הביאו את האישורים השונים והמסמכים הפרוצדורליים, לקחו חופש מהעבודה, והלכו בעקביות, פגישה אחר פגישה, טיפול אחר טיפול לכל אורך הדרך, במסירות, בעקביות, ובהתמדה. נתקדם הלאה במנהרת הזמן, "צמד התאומים" מוישי ומוטי מגיע לגיל 10. מטעם התלמוד תורה הומלצו הוריו של מוישי ראובני לתת לו תגבור ושיעורים פרטיים בגמרא ומקצועות קודש. האבא ראובני פולט לשפמו: "חבל על הכסף. אני צריך לחתן את הילד ולשמור כל פרוטה בקופת חסכון. אבקש מגיסי שילמד איתו קצת בשבת. (כמובן שדקה לאחר מכן הוא שכח מזה). ואילו הוריו של מוטי שמעוני לא היסטו, לאחר הבקשה מטעם התלמוד תורה, הלכו ובררו מי המורה פרטי הטוב ביותר באזור, עם קבלות, המלצות והצלחות בשטח. פנו אליו וביקשו שיקבל את בנם היקר מוטי תחת כנפיו, לא קל היה להתקבל אצלו, הוא מקצוען ומבוקש, סדר יומו עמוס עד עיפה, אך ההורים התעקשו עד שהצליחו להשחיל את מוטי ברשימת התלמידים של המורה. וכך קבעו לו סדרת מפגשים אינטנסיבית – חמשה פעמים בשבוע. נדלג כרגע על עצם התהליך והמשמעות המידית שלו ונתקדם הלאה במנהרת הזמן.

גיל 15 – ההורים של מוישי ראובני מקבלים טלפון מאנשי הצוות בישיבה, ואלו האחרונים ממליצים בחום רב, לסייע למוישי ולקחת אותו לכמה טיפולים פסיכולוגיים והמשך טיפולים רגשיים. האבא ראובני דנן, מודה אכן בינו לבין עצמו שהבחין בתופעות משונות בזמן האחרון אצל הבן יקר. אך בתכלית הוא מעדיף להתעלם ולתקוע ראש באדמה כבת יענה. בהפטירו לבני ביתו: "תעזבו. כל הפסיכולוגים האלו גנבים". וכך מתנער הוא שוב בעקביות ושיטתיות מצרכיו הבסיסיים והאלמנטריים הנפשיים והרגשיים של בנו. לא כן – הוריו של מוטי שמעוני – כפי שבוודאי ניחשתם, האיזונו בקשב רב וברצינות תהומית לדברי הצוות, ומיד פעלו בשיטה יסודית. ביררו היטיב מי האיש מקצוע הטוב יותר, בעל וותק, בעל גישה נכונה ואמפטיה, אנושי ובעל רצון ויכולת לעזור ולסייע. ומיהרו לקבוע אצלו פגישה. במקביל, חיזקו את מוטי והבהירו לו שמדובר בתהליך חיובי, שיסייע לו רבות בעתיד. ונגשו לכל הסיפור הזה באופן טבעי ואנושי, בתור תהליך של למידה. ולא דווקא תחת סטיגמה טיפולית.

השקעה בחינוך

נתקדם הלאה ב"מנהרת הזמן" – גיל 22 – מושי ומוטי התארו והתחננו והקימו בית בחסד השם. מושי ראובני קיבל דירה מפוארת חמשה חדרים במרכז ירושלים. האבא ראובני יכול לסמו לעצמו וי. "הוא חיתן" את ילדו. וכפי שאיפתו. סליחה, תיקון קל, הוא לא חיתן את "ילדו". הוא לא חיתן "אדם" "מענטש", הוא חיתן איזה שהוא חפץ דומם. חפץ נוי ואומנות. שבר כלי. מושי מלא חרדות כרימון. וחסר תבנית של דימוי עצמי. הרצונות והשאיפות שלו מדוכאים. והוא מרגיש שהוא חי עם מסיכה על הפנים. בעצם, הוא אפילו לא מרגיש. לעומתו מוטי שמעוני, לא קיבל דירה ואפילו לא רבע דירה לא במטולה ואף לא בדימונה. אבל הוא קיבל משהו הרבה יותר עצום וענק מדירה!! הוא קיבל את עצמו!!! הוא בן אדם "מענטש". אדם בריא בנפשו. מאוזן רגשית ומנטלית. בכוחות הנפש שבו הוא יכול תיאורטית לרכוש עשרה דירות – לו היה נדרש לכך. זהו סיפורם השמח / עצוב של "צמד התאומים".

כאשר אנו דנים על השקעה בחינוך. על טפולים וסיוע. כלפי מה הדברים אמורים? ובכן, למעשה קשת העזרה והטיפוליים רחבה עד מאוד. החל מנושאים פיזיים, כגון: מיקוד ראה. ריפוי בעיסוק. וקלינאות תקשורת. המשך בהוראה מתקנת ותגבורים שונים. וכלה בייעוץ פסיכולוגי ורגשי, אימון אישי וקואצ'ינג. ועוד ועוד. ביריעה המצומצמת שלפנינו, נשתדל בסייעתא דשמיא להתמקד הפעם בנושא של "ריפוי בעיסוק". ולא, אין לנו כוונה וגם לא יכולת להקיף נושא כל כך חשוב ורחב ביריעה קצרה וזעירה כל כך. אבל מעט שבמעט אי אלו פתיחים על גבי קצהו של המזלג, בהחלט כן, על מנת לעורר מודעות, בבחינת שאלת חכם חצי תשובה. ובכן.

ריפוי בעיסוק

שניאור ילד חמוד וחכם בכיתה ו' בתלמוד תורה "עטרת תמימים", ילד עם כשרונות חזקים, אפילו מעל הממוצע ניתן לומר, אך דא עקא ששניאור חוזר כל יום עם תלונות עליו וממנו, הוא מוצף בתסכולים ותלונות על החברים והצוות החינוכי. פעם הרשי התחיל איתו ופעם שאולי התחיל איתו, והוא כמובן לא נשאר חייב ומחזיר בהפרשי ריבית והצמדה מיוחדים שהוא פיתח. בדיקה יסודית יותר מעלה את התמונה הבאה: כאשר מישו מתקרב אליו ונוגע בחפציו, או בטעות מניח את ידו על כתפיו בתור לנטילת ידיים, שניאור מתעצבן ומפרש זאת כפגיעה, ומכאן כדור השלג מתחיל להתגלגל, כאשר החבר לא מבין על מה ולמה שניאור זועם, ומבחינתו (במידה רבה של צדק) שניאור הכה אותו לשווא. ההורים לתומם, בתור אנשים פשוטים וישרים, פרשו זאת כבעיה רגשית וחברתית. וכנגזרת מכך הלכו איתו לטיפולים רגשיים ותרפיות שונות, אך לשווא. כל הטיפולים הללו שיכולים לסייע במקרים מסוימים, היו הפעם ככוסות רוח למת. סבלו של שניאור והוריו יכול היה להמשך כך למשך שנים רבות וארוכות, אך יד ההשגחה סובבה ולת"ת נכנס יועץ חינוכי חדש ונמרץ. אחד ה"פרויקטים" הראשונים שציפו לו, היה כמובן, איך לא, שניאור. לאחר מספר פגישות עם שניאור, המליץ היועץ החינוכי להורים לקחת את שניאור לאבחון מקיף אצל מרפא בעיסוק. משך האבחון לקח שני מפגשים, ובסופו הנתונים שיצאו היו מדהימים. שניאור סובל מ"יתר תחושה" – היפר סנסורי. סף הגירוי שלו גבוה מאוד וכל דבר קטן מקפיץ אותו. כמובן שנקבע לשניאור מיד סדרה של מפגשים אצל מרפא בעיסוק פרטי. שכן בגילו, קופות החולים לא משתתפים בטיפולים אלו. לאחר מחצית השנה של עבודה אינטנסיבית, הפך שניאור לאדם אחר. כישוריו ותבונתו עמדו לו לעזר. ומילד דחוי הוא הפך לילד אהוב ורצוי. שקולט בקלות את הלימודים, ועוזר ומסייע בחפץ לב בלימודים והכנה למבחנים לכל דורש ומבקש. בשמחה ובמאור פנים.

מה זה בעצם "ריפוי בעיסוק"?

למעשה כך – כשם שבקלינאות תקשורת לומדים חומר רב, ובאופן תיאורטי רשאים לעסוק בכל הנושאים מבחינה חוקית. אך בפועל אדם מקצוען יתמקד בנושא מסוים. כך גם כן בדיוק בתחום "ריפוי בעיסוק" אלא שסוג החלוקה שונה. בעוד בקלינאות תקשורת החלוקה תהיה לפי נושאים ולא לפי סוגי האוכלוסייה. בתחום ה"ריפוי בעיסוק" החלוקה תהיה לפי סוגי האוכלוסייה. ונפרט: ב"קלינאות תקשורת" חלוקת הנושאים הינה; חלוקה ראשית: תחום הדיבור, תחום השמיעה, חלוקה משנית: בליעה. אכילה. היגוי. גמגום. שמיעה. עיבוד שמיעה. שפה. אוריינות (העשרה). דחיקת לשון. ועוד. ובתחום הריפוי בעיסוק החלוקה הינה לפי סוגי האוכלוסייה: (1) **מרפא בעיסוק פיזיקלי (2) מרפא בעיסוק גריאטרי (3) מרפא בעיסוק פסיכיאטרי (4) מרפא בעיסוק ילדים (5) מרפא בעיסוק קהילה.** וביתר הרחבה: (1) **מרפא בעיסוק פיזיקלי** – הטיפול נעשה עבור אנשים שעברו אירוע טראומתי כלשהוא. תאונות דרכים. אירוע מוחי. מחלות. פגיעות. וכיוצא בכך. (2) **מרפא בעיסוק גריאטרי** – טיפול בקשישים סיעודיים. בדיקת התמצאות במרחב ובזמן. מודעות למצבו.

השקעה בחינוך

תפקוד יום יומי. שימוש בלחצן מצוקה, טלפון, וכדומה. התאמת אביזרים. ומוגבלויות שונות. 3) **מרפא בעיסוק פסיכיאטריה** – שם באגף זה נולד בעצם המושג של "ריפוי בעיסוק". היה זה לאחר מלחמת העולם הראשונה. כאשר היו הרבה מאוד חיילים הלומי קרב. בתהליך השיקום שלהם התחילו לפתח את הנושא של ריפוי בעיסוק, וכמובן עד היום בכל מחלקה פסיכיאטרית ישנם מרפאים בעיסוק. 4) **מרפא בעיסוק ילדים** – זה בעצם נשוא הכתבה הנוכחית. ילדים ובעיקר בעשור הראשון לחייהם כאשר רמת התפקוד היומית לא טובה, ונדרשת התערבות של מרפא בעיסוק. 5) **מרפא בעיסוק קהילה** – כגון: איתור בעיות מוקדמות, אוכלוסיות מוחלשות, קהילות עולים, וכיוצא בכך.

השלכה זוברתית

☒ יואב ילד חמד, לומד בכיתה ה' בתלמוד תורה "עטרת נבונים". יואב ילד חכם בעל כשרונות טובים. ומרווה את הוריו נחת יהודית אמיתית. עקב גשוגו של תלמוד התורה "עטרת נבונים", הוחלט בהנהלה בסיוע ובעזרת נדיבי עם להרחיב את גבולות הקדושה ולהוסיף אגף נוסף על מנת לקלוט את כמות התלמידים הרבים המתדפקים על דלתות המוסד. לשם כך הובאו פועלים רבים ואנשי מלאכה עם כלים כבדים, מנופים, טרקטורים, לעבודת השטח. כמובן שאון והמולה רעשי קדיחות וחפירות חפרו לילדים בראש. והוציאו אותם משלוותם וריכוזם. למעשה, התלמידים לא הפסיקו להתלונן על כך שהרעש וההמולה מפריעים להם להתרכז בלימוד. אך ההכרח לא יגונה. היחידי בכיתה ה' שלא הפריע לו הרעש כלל ועיקר היה יואב. על פניו היה ניתן לחשוך בו במנוחת נפש מהזן הנדיר. אך רק בעל עין חדה היה מבחין שממש לא. זו לא הפואנטה וזאת לא הנקודה.

☒ התדמית הכללית של יואב הייתה של ילד מופנם וטוב לבב. שום דבר לא הפריע לו ואף פעם לא היו לו תלונות. גם כאשר ילדים הרביצו לו תוך כדי משחק, זה לא ריגש אותו והוא המשיך בשגרה כלא היה דבר. אך גם יואב כדרכם של ילדים רצה להתחבר לחברים וידידים, ולא תמיד נענה בחפץ לב. אותו יום, היה הקש ששבר את גב הגמל כאשר יואב חזר הביתה בזעקות שבר ובכה בכי תמרורים להוריו, על כך שהרשי זרק אותו מהמשחק, וביישו בקול בוטה וצורם: "כל הזמן אתה עם נזלת, תראה איזה מגעיל אתה". יואב היה שבור ורצוף ובקול בוכים הוסיף: "לא ידעתי בכלל שיש לי נזלת". לא הרגשתי? שאלה אותו אמא. לא, השיב. זה היה נקודת המפנה שההורים הלכו בעצת מומחים לבדיקה אצל מרפא בעיסוק. שם כצפוי התגלה שהוא סובל מ"תת תחושה" "היפו סנסורי". וזה אומר שגירויים חיצוניים לא משפיעים עליו. לא רעש לא המולה. לא מגע, לא ריחות, ואף לא נזלת המשתלשלת חבה מחוטמו במשך שעות נצחיות.

עקיפה נבונה

☒ כאן המקום לומר. חשוב לדעת שיש פערים בצורת הטיפול בין המטופל מחמת בעיית "היפר סנסורי" יתר תחושה, שזה אומר שכל גירוי חיצוני מקפיץ אותו, כמו למשל הצורך להסתפר ולגזוז את מחלפות ראשו, הצורך בגזיזת ציפורניים, קל וחומר רעש והמולה, או גיורי חיצוני של תאורה עוצמתית באירועים וכנסים. מראות חזותיים, וריחות חזקים. ובין ידידו המטופל מחמת "היפו סנסורי" תת תחושה. שהגירויים אצלו לא משפיעים ורמת העוררות שלו נמוכה. אצל הראשון הסובל מ"היפר סנסורי" סגנון הטיפול יהיה יותר בצורה מונוטונית – חד גונית. שינון רב של אותה פעולה כמו למשל משחק באביזרים תחושתיים מסוימים. כיוון שהמטרה היא ללמדו לאלפו ולהרגילו לסבול ולהכיל את הגירויים. כמובן – שכל זה יהיה בשליטה ובבחירה של התלמיד (המטופל) מתי ממשיכים ומתי מפסיקים לשחק באביזרים. לעומת זאת במקרה של השני הסובל מ"היפו סנסורי" סגנון הטיפול יהיה דווקא הפוך: גיוון רחב ועשיר של מספר רב ומשונה של פעולות שונות ומשחקים שונים. שכן כאן המטרה היא דווקא לעורר אצלו את העוררות להגיב לגירויים חיצוניים.

☒ אגב – רוב המטופלים סובלים מיתר תחושה, ומיעוטם בלבד מתת תחושה. ואם שאלתם – היחס – בין בניס לבנות, אחד על שלושה, שליש מהסובלים מבעיות בתחומי הריפוי בעיסוק אלו בנות, ושני שליש הם בניס. כך על פי מחקרים עדכניים. נקודה נוספת – שחשוב להבין ולדעת. לא תמיד הפעולה של המרפא בעיסוק היא גאונית ומיסטית.

השקעה בחינוך

פעמים רבות, מדובר בשיחה פשוטה; שיחת הבהרה. שיחת הכנה והטרמה. דוגמא: ברגע שהילד נכנס למודעות בנוגע לקושי שלו, המרפא בעיסוק מלמד אותו לומר לחברים שלו: "סלח לי אישי הצעיר, זה מפריע לי כאשר אתה מניח את ידיך על הכתפיים שלי בתור לנטילת ידיים". וכיוצא בכך. או שיחת הכנה והטרמה: לפני כינוס או אירוע גדול, המרפא בעיסוק או ההורה בהדרכתו יאמר לילד: "שמע יקירי, אנו לפני כינוס גדול, יהיה שם הרבה אנשים, שאון והמולה, רמקולים עוצמתיים ופרוז'קטורים אדירים. אתה תיקח איתך חפץ כלשהוא ותתעסק איתו, אנו נצא מהכנס בשעה פלונית, ואם יוקשה עליך נקדים את יציאתנו". וכן על זו הדרך. כמו כן הרבה פעמים "נעקוף" את הבעיה. למשל הקטן בגן, מסרב להתלכלך בצבעים, ניתן לו מברשת קטנה לטבול בצבע. כדי "לחסוך" לו את הצורך להתלכלך ישירות באצבעותיו. ולא נלך איתו חזיתית ראש בראש.

☒ מעניין לעניין באותו ענין – מעניין לציין שבשנים האחרונות מקובל מאוד בכמה וכמה מרכזים טיפוליים. כאשר הטיפול נעשה בקבוצות. לוקחים קבוצה של ילדים לחדר שבמרכז הטיפולי. ולחדר נכנסים בעת ובעונה אחת שני אנשי מקצוע; קלינאית תקשורת ומרפאה בעיסוק. על פי הסבר של אנשי מקצוע, דבר זה יעיל ואפקטיבי מאוד שכן בכל משחק יש גם את החלק המילולי (קלינאית) וגם את החלק המוטורי (מרפאה).

☒ אי אפשר לכתוב על נושא של ריפוי בעיסוק ולא להתייחס למה שמכונה "פרוטוקול וילברגר" או תחת השם: "הברשה רפואית". משיחות עם אנשי שטח, מתברר ששיטה זו כמעט ולא מיושמת. מכמה סיבות, ראשית, צריך הכשרה מיוחדת לכך, מעבר להכשרה הסטנדרטית של מרפא בעיסוק. שנית, חלק מהילדים מתנגדים לכך התנגדות עזה ונחרצת. ואחרון חביב, מאחר ולפי הפרוטוקול צריך פעם בשעתיים לעשות הברשה רפואית. נו, וכי איזה הורה יעזוב את עבודתו פעם בשעתיים?

עירוב פרשיות

☒ למעשה. צריך לומר את האמת, לא תמיד מדובר דווקא בבעיה מוגדרת של "תת תחושה" או "יתר תחושה". לפעמים זה גם וגם. לעיתים כך ולעיתים כך. אשר על כן מקובל לתת את השם הכולל: "ויסות חושי". פעם החוסר בוויסות מתבטא בפלוס פעם במינוס.

☒ וכאן יבוא הקורא הנבון וישאל: מאחר ואנו מתארים מקרה של ילד הסובל מרעשים. גירויים. ריחות. מסיחים חזותיים. וכל זה מוציא אותו משלוותו וריכוזו. הרי זה בעיית קשב וריכוז טהורה? למעשה – כאשר הצגנו שאלה זו בפני המומחים. הם התחמקו מלהיכנס לסוגיא סבוכה זו וענו כלאחר יד: "תעזוב. לא תבין. גם אנשי המקצוע מסתככים בנקודה זו". התעקשתי ולא ויתרתי, אם לא למעני, לפחות למען הקוראים הנכבדים. ואכן בסופו של דבר נמצאו אנשי המקצוע שהועילו לשתף אותם ב"סודות העמוקים מהחדר". בינינו, א שטיקל תוספות על בוריו הרבה יותר קשה. ובכן: העניין הוא כזה; צריך לעשות אבחנה ראשונית ואבחנה משנית. לבדוק מה השורש ומה התוצאה. למשל ראובן מסוגל לעשות פעילות מסוימת, כגון לשחק באביזרים תחושתיים שונים. אך אין לו התמדה לאורך זמן, זוהי בעיית קשב ולא בעיה תחושתית מוטורית. לעומתו שמעון, באביזרים מסוימים מבחינת התחושה והמגע יכול אף להתמיד לאורך זמן, אך באביזרים אחרים – מבחינת המגע והתחושה אינו יכול אף לא לזמן קצר, זוהי בעיית תחושה ולא בעיית קשב וריכוז. אפשרות נוספת: האם יש הבדל ופער כאשר יש חברים וילדים נוספים בחדר או לעומת מצב שהוא לבדו. (לא. לא מה שאתם חושבים! בדיוק ההפך; בבעיות היפר סנסורי – ההמולה של החברים והילדים מסיבי מפריעה מאוד לילד. מחמת הגירוי של השאון וההמולה.) עד כאן על קצה המזלג בחילוק שבין בעיות היפר סנסורי לבעיות קשב וריכוז. (לאחר "פלפול" כזה רציני. נזכרתי בדברי המגיד שיעור בישיבה שהיה משנן לנו בתדירות: "נכון אמנם ש"חילוק" יש כאן. אבל "מחלק" [במלעיל] אין כאן"). ואין הכי נמי – שלעיתים יש שני מסלולים מקבילים. גם בעיה של קשב וריכוז וגם בעיה של ריפוי בעיסוק, ואז צריך אמנם שני טיפולים מקבילים בשני המישורים. וכאשר יש שיתוף פעולה כבוד והערכה בין המרפא בעיסוק לניורולוג ובין הניורולוג למרפא בעיסוק לטובת המטופל, הכל בא על מקומו בשלום. ובא לציין גואל.

השקעה בחינוך

השלכות רוזניות

- ☒ ומה קורה אם מתעלמים ולא מטפלים בקשיים של ריפוי בעיסוק. ויסות חושי. תחושה ומוטוריקה? יוחנן הינו אברך מוכשר. המתמצא היטיב בעולם העסקאות, כל יום הוא סוגר דרך הטלפון כמה וכמה עסקאות כבדות. ויה היום יוחנן נוסע ברכבו, בתוככי העיר, הילדים נמצאים במושב האחורי. ואז יוחנן מקבל טלפון בנוגע לעסקה כבדה מאוד. עסקה כבדה גם במושגים שלו. מדובר על כמה מיליונים לכאן או לכאן. הילדים בדיוק היום עצבניים ורבים מאחורה עד שהגיעו לידי תגרת ידיים אלימה. התינוק נופל מהמושב לקרקעית הרכב, וכאילו בתזמון, יש משטרה מצד ימין וגם כוחות הצלה בסירנות עוצמתיות מצד שמאל, וכאילו לא די בכך, אורחת הכבוד נכנסת מהחלון הפתוח – הלא היא הדבורה ונוחתת היישר על חוטמו של יוחנן. האלמוני שמאחורי הקו, עדיין מחכה לאישורו של יוחנן לעסקה ולא מבין באיזה תזמון נפלא בלשון המעטה הוא התקשר. וכי משהו חושב שאפשר באמת כעת לסגור עסקה רצינית, הדורשת שיקול דעת מעמיק ולא חפוז?
- ☒ כך בדיוק, אבל בדיוק, מרגיש ילד היפר סנסורי שמרגיש מוצף מעולם הגירויים החיצוני, ואין לו כלים, ידע, יכולת, והדרכה כיצד לסנן את הגירויים. לכן אין פלא שאין לו את היכולת והכלים להשקיע ולהתרכז בדברי הגמרא על בורים. גמרא זה לא ספר ילדותנו. והקצאת הקשב של בן אנוש מוגבלת. כדי להבין קטע גמרא כפי שצריך, צריך הקצאת קשב מקסימלית וכל גירוי חיצוני מפריע לכך בדיוק כמו שיוחנן איש העסקים הרגיש ברכבו.

מוזלת הסוכות

- ☒ וכעת נרד יחד אתכם לשטח. נרחח ונדרשם יחדיו. נבדוק ונראה כיצד הדברים מיושמים ומתבצעים בפועל. ובכן; עד גיל 6 קופות החולים מאשרים למטופל עד 27 טיפולים בשנה. עם השתתפות עצמית מסוימת. ב-3 פעימות. כלומר: 9 טיפולים, הגשת בקשה נוספת. אישור או אי אישור. וחוזר חלילה. בין הגילאים 9-6 מאשרים למטופל 9 טיפולים בשנה. לאחר גיל 10 אין השתתפות מטעם הקופה. בין גיל 9 לגיל 10 תלוי באיזה קופה מדובר. (למעט קופה אחת שנותנת עד גיל 18) כמו כן מי שמוגדר על הרצף האוטוטיטי זכאי מכוח חוק האוטוטיזם ל-3 טיפולים בשבוע. בשורה טובה נוספת; במידה ויש תורים ארוכים (ועוד איך שיש...) והמתנתם 4 חודשים לטיפול אצל מרפאה בעיסוק מטעם קופת החולים, ועדיין בושש תורכם מלבוא. זכאים אתם לפנות לטיפול פרטי אצל מרפא בעיסוק פרטי, ולקבל החזר מקופת החולים. (עם השתתפות עצמית כמובן.) זה דבר חדש יחסית שמשרד הבריאות מחייב את הקופות.
- ☒ עד כאן שלב העובדות היבשות. מכאן והלאה נפנה לשלב הפרשנויות וההיות. אני בסך הכל מבקש ברשותכם לשתף אתכם בהגיגי והרהורי לבי. ותו לא מיד.
- ☒ משפחת תעיזי – משפחה איכותית מרובה בילדים בן פורת יוסף. נאלצו במשך מספר שנים להתמודד עם מחלתו הקשה של אחד הילדים, ריצות ובדיקות, בתי חולים, שיקום, מעקב, וכיוצא בכך. בחסדי שמים בהארה אלוקית הילד יצא מכלל סכנה. ולאט לאט שבים החיים למסלולם. במשך כל השנים הללו, האחים שהו והתאכסנו אצל דודים מדודים שונים, וכל דבר שלא פיקוח נפש נדחה. כעת, הזמן לאמוד נזקים. מתברר, שהאח הגדול, נמצא בפיגור רציני הן לימודי והן חברתי. היועץ החינוכי המליץ על מספר אבחונים ובדיקות, בין הבדיקות היה בדיקה אצל מרפא בעיסוק. שם התגלה כי הילד – אשר כבר גדל והפך לעלם חמודות בן 11 סובל מבעיה חריפה בוויסות חושי. ונזקק להתערבות, טיפול והדרכה אצל מרפא בעיסוק. על מנת לסייע לו. אך כאן מתברר המציאות הכואבת הטופחת על פני ההורים. קופות החולים כבר לא מאשרים שום טיפול בגיל זה!! חשבון פשוט מגלה שהמשפחה שבלאו הכי כיסה מדולדל ומצומק מהשנים האחרונות תצטרך לשלם מעל אלף שקלים רק לסעיף זה בלבד על האח הגדול. בלי לדבר על טיפול רגשי. ותגבור בגמרא. ובלי לדבר על שאר האחים. וכאן הבן שואל: וכי בגיל 11 זה כבר גיל שאפשר "לקבור" את הילד ולהחליט שהוא לא יצליח בחיים, הרי כל עתידו לפניו? וכי חסר תרחישים שימנעו מההורים לא לטפל עד גיל 9. יכול להיות אלף ואחת סיבות. ואם תאמר, שמדובר כאן במילתא דלא שכיח, אף אני אשיב לך שאדרבא היא הנותנת, בגלל שלא מדובר בכל כך הרבה מקרים שכן נאפשר למיעוט שזקוק לכך, לקבל את הסיוע הנדרש.

השקעה בחינוך

☒ ונמשיך הלאה בתהיות; כפי שכבר הזכרנו – מגיל 6 ועד גיל 9 זכאי אדם ל-9 טפולים. אני שואל אתכם בצורה הכי פשוטה, מה זה 9 טפולים? מישהו ראה פעם אדם שהשתנה אחרי 9 מפגשים? האם בתגבור שיעורי גמרא גם כן נסתפק ב-9 מפגשים? האם בהוראה מתקנת מספיק לתת 9 שיעורים והכל נפתר? וכי המרפאים בעיסוק הם קוסמים?! הלא מדובר בהדרכה, בעבודה מובנית והדרגתית. כמה כבר אפשר להספיק ולעשות שינוי משמעותי ודרמטי ב-9 מפגשים מסכנים ועלובים? (ובמאמר מוסגר אציין – שביקשתי וחזרתי וביקשתי במהלך הכנת הכתבה – מכמה וכמה אנשי מקצוע סיפור חיים אחד של ילדים שהשתנו והתקדמו באופן מרגש ודרמטי בתהליך של הטיפול. ולא זכיתי לקבל אף לא סיפור אחד כזה. גם כאשר הפעלתי את "כלי העבודה" השמורים עמדי לסחיטת נתונים. וכעת – הכל מובן. הם באמת לא יכולים לעשות שום שינוי דרמטי ושום סיפור. פשוט לא נותנים להם את האפשרות.) לו אני הייתי בקופות החולים הייתי מאפשר מספר רב יותר של טפולים עם השתתפות עצמית גבוהה יותר, כך שגם הילדים יזכו ליותר טפולים, וגם הקופות לא "יפסידו".

☒ נתקדם הלאה – עד גיל 6 זכאי המטופל ל-27 טפולים בשנה ב-3 פעימות. כל פעימה 9 טפולים. למעשה כל בר דעת מבין שיש מקרים קשים שידוע כבר מראש שלא יספיק 9 טפולים. כל איש מקצוע בכל תחום ותחום, ולא משנה מה תחומו, מבין ויודע שכאשר יש הפסקה של תקופה משמעותית, כל ההישגים עלולים לרדת לטמיון. בדיוק כמו לחמם את הקומקום החשמלי ואחרי דקה לכבותו. ואחרי 15 דקות שוב להרתיע לחצי דקה. וחוזר חלילה עד.... וכעת אני שואל: מה כל המשחקים האלו? או ליתר דיוק: את מי בדיוק רוצים לייאש כאן? 9 מפגשים, אישורים, מסמכים פרוצדורליים, וכל הבלגן, האם לא חבל? האם התועלת בסופו של דבר לא נפגמת? זאת ועוד. אודה ולא אבוש, (האמת שאני כן מתבייש אבל...) בתחילת דרכי הייתי משוכנע בכל לבי, באופן פשטני ותמים, שכאשר ה"קופה" מאשרת X טפולים, זה אומר שמבחינה מקצועית אכן זה מה שצריך. לצערי, זו לא האמת, זה רק אומר שמבחינה כלכלית זה מה שמאשרים. ותו לא מידי. ואין קשר בין זה לעובדות מבחינה מקצועית.

מיטרה מסולפת

☒ ואם מדברים אנו על השקעה בחינוך. לעיתים ישנם הורים שמשקיעים יותר מדי, ובצורה הלא נכונה, בבחינת האבה חונקת. כלפי מה הדברים אמורים?

☒ רחמים עלם חמודות נשלח על ידי הוריו שהוציאו הון עתק מכיסם, למספר מאבחנים דידיקטיים כדי לעבור אבחון דידיקטי מקיף. המאבחנים רשמו בהמלצותיהם לתת "הקלות" במבחנים לרחמים. אך מנהל ביה"ס דחה בתוקף את ההמלצה וסירב לתת "הקלות" במבחנים לרחמים. באומרו: ילד שהצליח 10 שנים, ימשיך להצליח. לא יכול להיות שלפתע פתאום כאשר נזקקים ל"הקלות" יש לו בעיות. ההורים כעסו מאוד. ונוצר מתח גבוה בין ההנהלה להורים. לא נכניס את ראשינו בין אילנות גבוהים. אך כן ננסה שנייה אחת לעצור ולבדוק מה בעצם מטרתם של האבחונים.

☒ אם עד לפני שני עשורים בלבד. לא הייתה מודעות לבעיות, לא של דיסלקציה, לא של קשב וריכוז, ולא שאר הקטגוריות, כולם נכנסו תחת קטגוריה אחת; בשם התואר: "מפגר" ובשם העצם שעבר לעיתים לשם הפועל: "מקל". היום המודעות גוברת והולכת, ואפילו קצת באובר. עד שלעיתים מרוב עצים לא רואים את היער. אז בוא ניקח נשימה ארוכה, נירגע רגע וניזכר, מה בעצם המטרה של ה"החתמה" ושל ה"אבחון" ואיזה הישג או יעד או שאיפה אנו רוצים להגיע? (שאלה מאוד פשוטה ובסיסית, אבל התשובה כנראה לא כל כך פשוטה.) זה ברור לכל בר דעת, שלא נדרוש מתלמיד או ילד הישג שהוא לא יכול להגיע אליו, בוודאי לא באופן שזה משפיל ומבזה אותו. למשל – ילד שלא יכול או מתקשה לקרוא, בכל גיל, ובפרט בגילאים מתקדמים, לא ניתן לו להיות חזן וש"ץ בכיתה "דווקא". הרי אין כאן שום תועלת מעשית מלבד השפלה בצבור של נשמה טהורה. וכן לא ניתן לו לקרוא פסוק בחומש או קטע גמרא לעיני כל העדה. דבר זה כל אדם קצת אנושי מבין, ולא צריך לשם כך לרוץ ולשלם אלפי דולרים למאבחנים. כדי שהם יגידו זאת. כל איכר בכפר מבין זאת. כמו כן, אפשר להבין שילד עם קושי בכתיבה, המחנך יחליט לא להוריד לו ציון על שגיאות כתיב, כאשר עצם התוכן נכון ותקין. זהו דבר הגיוני וסביר. אבל מהמסקנות הטבעיות והפשוטות הללו להרחיק לכת עד מסקנה שילד עם דיסלקציה יקבל הנחה גורפת ומאסיבית מכל המבחנים. זה מרחק שמים וארץ. וייתכן ולעיתים האבחון גורם יותר נזק מאשר תועלת. וביתר הרחבה: נניח אדם קנה מקרר, לאחר חודש הוא מגלה שמשוהו פגום, (ונניח לצורך השיחה שאין אחריות.) האם הוא יעיף בחמת זעם את כל המקרר, או שהוא יעשה את כל המאמצים לתקן את הפגם?! היכן נאבד השכל הישר? וכי הילד שלנו הוא פחות ממקרר?? דוגמא נוספת; אדם עבר אירוע מוחי ל"ע וצריך לעבור תרגילי פיזיותרפיה,

השקעה בחינוך

יבוא אדם זר ורחמיו נכמרים על היהודי המסכן, הוא מחליט שהוא "עוזר" לו, הוא יגיש לו כוס תה, וכל חפץ שהוא נזקק לו הוא ירוץ להגיש לו למיטה, ויסלק את הפיזיותרפיסט האכזרי מהבית. האם הוא גורם נזק או תועלת? ומה ההבדל בין זה לילד המתקשה לקרוא ומוגדר כדיסלקט. (אגב – אין שום הגדרה אחידה לעניין.) האם אנחנו לא "הורגים" אותו כאשר אנחנו פוטרם אותו באופן גורף מכל המטלות?! אלא מה, צריך לראות את החזון. לראות את היעד. לא להישאר נעולים ומקובעים בקטגוריה, ב"החתמה" וב"הכתמה", אלא לשבור קירות!!! לא להתייאש!!! מציאות החיים שלנו כיום – עם כוחות נפש כה דלים, שאנשים מעדיפים להשקיע קצת ולקצור הרבה, אבל להשקיע הרבה ולקצור קצת זה לא פופולארי. כלומר – לעיתים הורים שלחו את הילד לשתי מורות והם ניסו לקדם את הילד בקריאה. הילד התקדם צעד אחד ונסוג שני צעדים, המורה אמרה שיותר כבר אין מה לעשות. נו, אז היא אמרה, אז מה אם היא אמרה? המציאות בשטח מוכיחה שעם עקביות ועקשנות אפשר גם לעקור הרים ממקומם ולהצליח במקרים קשים. מי שמאמין מצליח. ניתן רשות לרופא לרפאות ולא לייאש. יש מורה מפורסם בצרפת שטבע את מטבע הלשון: "הפתרון לדיסלקציה זה לקרוא כל יום".

☒ לפעמים הורים משקיעים כל כך הרבה כסף באבחונים שאם הם היו משקיעים רק מחצית מסכום זה ב"טיפול" ולא ב"אבחון", הילד כבר היה פותר מזמן את הבעיה. פשוט שכחנו שאבחון לא מרפא. משל למה הדבר דומה: פלוני הלך בהוראת רופאו האישי לערוך בדיקות דם. הוא מתמיד כל יום לערוך מחדש בדיקת דם, אבל את הגלולה הוא לא לוקח... לסיכום: צריך לזכור מה היעד שלנו ומה המטרה, האם לפתור את הבעיה או לשקוע ולהתפלש בבעיה. כתית למאור ולא כתית למנחות. נסיים את הכתבה בתקווה שכולנו נשקיע בחינוך ונשקיע בצורה הנכונה וגם נזכה לראות פירות זרע ברוך השם גודל לתפארת. אמן כן יהי... רגע. סליחה. רגע אחד, שכחנו... וכמובן לא נשכח לתת לילדנו היקרים שאנו כה חפצים בהצלחתם בלימודים אומגה 3 לחיזוק הנוירוניס במוח. ונקפיד אנו המבוגרים על 8 שעות שינה והילדים על 12 שעות שינה. וכך נזכה למנוחת הנפש ונחת מכל יוצאי חלצינו. אמן כן יהי רצון. **בהצלחה!!!**